MARMARA ÜNİVERSİTESİ

5.ÖRGÜTSEL DAVRANIŞ KONGRESİ
BİLDİRİLER KİTABI

3-4 Kasım 2017
Antalya

Ülbeği, İ. D. (2016). Makyavelizmölçeğiningüvenirlik ve geçerlilikçalışması.*Ç. Ü. SosyalBilimlerEnstitüsüDergisi, 25*(2), 89-100.
Umphress, E. E. (2003). *In the name of the company: Unethical behaviors perpetrated by employees in response to accountability and fair treatment.* DoktoraTezi, Tulane University.
Uygur, S. (2009).The Islamic work ethic and the emergence of Turkish SME owner-managers.*Journal of Business Ethics, 88*(1), 211-225.
Weaver, G. R. (2006). Virtue in organizations: Moral identity as a foundation for moral agency. *Organization Studies, 27*(3), 341-68.
Yılmaz, F., ve Yılmaz, F. (2015).Ahlaki kimlikölçeği Türkçeformunungeçerlik ve güveni rli k çalışması.*CBÜ SosyalBilimler Dergisi,13*(4), 111-34.

MATERYALİST DEĞERLERİN VE MAKYAVELİST EĞİLİMLERİN POLİTİK DAVRANIŞLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİNDE ÖZ SAYGININ DÜZENLEYİCİ ROLÜ

Doç.Dr. Pelin Kanten
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
pelinkanten@comu.edu.tr

Doç.Dr. Murat Yeşiltaş
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
yesiltas.murat@gmail.com

Doç.Dr. Selahattin Kanten
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
skanten@comu.edu.tr

Yük. Lis. Öğr. Merve G. Durmaz
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
mervegozdedurmaz@gmail.com

Özet

Bu çalışmada, materyalist değerlerin ve makyavelist kişilik eğiliminin politik davranışlar üzerindeki etkisinde öz saygının düzenleyici rolü incelenmektedir. Materyalizm ve makyavelizm örgütsel çevrede işgörenlerin tutum ve davranışlarını etkileyen bireysel farklılıklar kapsamında değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda, araştırmada materyalist ve makyavelist özellikler ile öz saygı düzeyinin işgörenlerin politik davranış sergilemeleri üzerinde etkili olacağı varsayılmaktadır. Araştırma amacı kapsamında Bodrum ve Antalya'da faaliyet gösteren on adet beş yıldızlı otel işletmesinin 210 çalışanından anket tekniği ile veriler elde edilmiştir. Elde edilen veriler, açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri, korelasyon analizi ve hiyerarşik regresyon analizi aracılığıyla değerlendirilmiş ve anlamlı bulgulara ulaşılmıştır. Araştırma bulgularına göre; materyalist değerlerin ve makyavelist kişilik eğiliminin işgörenlerin politik davranış sergileme düzeylerini pozitif yönde etkilediği ve

materyalizmin politik davranışlar üzerindeki etkisinde öz saygının düzenleyici rolünün olduğu belirlenmiştir.
.
Anahtar Kelimeler: Materyalizm, Makyavelizm, Politik Davranışlar, Öz Saygı

1. Giriş

Bireysel farklılıkların temelinde yer alan değerler ve eğilimler, işgörenlerin duygularının, düşüncelerinin, tutumlarının ve davranışlarının kritik belirleyicisi olarak değerlendirilmektedir (Leary ve Hoyle, 2009: 6). Değerler, bireylerin yaşamında önem verdiği bileşenlerive öğrenilmiş normları temsil etmekle birlikte dünyaya bakış açısını, amaçları, kişilerarası ilişki kurma biçimlerini, hayatın geneline ilişkin tercihleriyansıtan temel unsurları içermektedir (Thomas, 2013: 19).Eğilimler ise, bireylerin belirli zamanlarda ve farklı ortamlarda sergilediği davranışlar arasındaki farklılıkları ve kişilik özelliklerini açıklama amacı taşımaktadır (Caprara ve Cervone, 2000: 17). Başka bir ifadeyle, tutum ve davranışlar bireylerin genel eğilimleri çerçevesinde şekillenmekte ve bu eğilimler kapsamında belirli kişilik özellikleriyle ilişkilendirilmektedir (Ajzen, 2005: 1). Dolayısıyla, değerlerin ve eğilimlerin bireysel farklılıkları ortaya çıkarması ve aynı zamanda örgütsel çevrede ve sosyal yaşamda bireylerin tutum ve davranışlarını etkilemesi beklenmektedir. Özellikle örgütsel çevrede sıklıkla karşılaşılan materyalist değerlere ve makyavelist kişilik eğilimlerine sahip olan bireylerin sergileyebileceği olumsuz tutum ve davranışların irdelenmesi, bu özellikler ile birlikte etkili olan diğer bireysel faktörlerin belirlenmesi işgörenlerin yönetilmesi açısından önem taşımaktadır. Bu bağlamda, çalışmada materyalist değerler ile makyavelist kişilik eğilimi ele alınarak, bu özelliklerin işgörenlerin politik davranış sergilemeleri üzerindeki etkisi incelenmekte, aynı zamanda bu davranışları azaltabileceği veya arttırabileceği varsayılan öz saygının rolü ve önemi vurgulanmaktadır. Bu çerçevede, materyalist değerler ile makyavelist kişilik eğiliminin politik davranışlarüzerindeki etkisinde öz saygının düzenleyici rolünün açıklanmasıyla literatüre katkı sağlanması beklenmektedir.

2. Kavramsal Çerçeve

Materyalizm bireyin maddi varlıklar elde etmeye verdiği önem derecesini yansıtan kişisel bir değer olarak tanımlanmaktadır (Likitapiwat vd., 2015: 110). Başka bir ifadeyle, materyalizm belirli bir statü ve imaja sahip olma ve zenginlik, mal/mülk elde etme gibi değerlere odaklılığı ifade etmektedir (Hui ve Tsang, 2017: 174). Materyalist değerlere sahip olan bireyler elde ettikleri maddi unsurların toplamının başarı ve mutluluk düzeylerinin göstergesi olduğuna inanmakta, yaşamlarındaki anahtar önceliğin bu unsurlar olduğunu düşünmektedirler (King ve Datu, 2017: 289). Diğer taraftan materyalist değerler bireylerin iş ve sosyal yaşamlarındaki tercihlerin, tutum ve davranışların kritik bir belirleyicisi olarak değerlendirilmektedir (Górnik-Durose ve Pilch, 2016: 102). Literatürde materyalist değerlerin bireysel, toplumsal ve örgütsel düzeyde olumlu/olumsuz tutum ve davranışların sergilenmesine yol açtığı ileri sürülmektedir. Örneğin Kilbourne ve LaForge (2010) ile Kasser (2016) materyalizmin tüketimi arttırarak, ekonomik gelişmeye ve toplumun yaşam standardının yükselmesine olumlu yönde katkı sağladığını vurgulamışlardır. Bununla birlikte Segev vd. (2015); Kim vd. (2017) ise yüksek düzeyde materyalist değerlerin bireylerin toplumsal unsurlarla daha az ilgilenmesine, toplumsal aidiyetinin ve refah düzeyinin düşmesine neden olduğunu belirtmiştir. Puente-Díaz ve Cavazos-Arroyo (2017) materyalist değerlerin olumlu duyguları azaltarak, yaşam tatminsizliğini ve mutsuzluğunuarttırdığını ileri sürmüşlerdir. Ayrıca, Likitapiwat vd. (2015); Liu vd. (2017) materyalizmin depresyon ve endişe gibi sağlık problemlerini arttırdığını ve kişilerarası ilişkileri zayıflattığını ifade etmişlerdir. Materyalizm yetki ve güç elde etme, ilişki kurma, yetkin olduğunu hissetme, kendini gerçekleştirme ve geleceğini güvence altına alma gibi sosyo-psikolojik ihtiyaçlar doğrultusunda ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla bu ihtiyaçlarını ön plana çıkaran bireylerin prososyal, yardımsever ve işbirlikçi davranışlardan kaçınarak, anti-sosyal ve rekabet içeren davranışlar sergilemeleri beklenmektedir(Hui ve Tsang, 2017: 174).

Bununla birlikte, materyalist değerlere sahip bireylerin temel gereksinimlerinikarşılamanın ötesinde saygı görme ve kendinitamamlama ihtiyaçları çerçevesindeörgütsel çevrede güç kazanmak, statü ve mevki elde etmek amacıyla politik davranışlar sergilemeleri mümkündür.

Makyavelist kişilik eğilimi, bireylerin çevresindekileri kendi istekleri ve çıkarları doğrultusunda yönlendirebilme ve yönetebilme becerisini yansıtmaktadır (Silvester vd., 2014: 262). Makyavelist bireyler, ikiyüzlü, duygusal açıdan soğuk, çevresindeki insanları suçlama ve kişisel kazanç sağlamak için aldatma eğiliminde olan; aynı zamanda kendi zayıf yönlerini gizleyen ancak çevresindekilerinin zayıflıklarını ortaya çıkaran kişilerdir (Wai ve Tiliopoulos, 2012: 794). Toplumsal yaşamdaki değerleri küçümseyen bir inanca, faydacı bir ahlak anlayışına ve benmerkezci güdülere sahip olan makyavelist bireyler her zaman kendi amaçlarını gerçekleştirme ve kazanç elde etme çabası içerisindedirler (Pilch ve Turska, 2014: 9). Bu bağlamda, makyavelist kişilik eğilimine sahip bireylerin kendi çıkarları ve amaçları doğrultusunda iş ve sosyal yaşamlarında güç ve statü sağlama hedefi ile etik olmayan tutum ve davranışlar sergilemeleri mümkündür (Kanten vd., 2015: 369). Özellikle makyavelizm eğiliminin manipülasyon ve güç kazanma arzusu ile eşleştirilmesi, bu bireylerin kişisel çıkarlar elde etme amacı çerçevesinde politik davranış sergilemekten kaçınmayacaklarını göstermektedir (Yalçın, 2012: 434). Literatürdeki çalışmalarda O'Connor ve Morrison (2001); Buenger vd. (2007); Liu (2010); Ishak (2016); Blais ve Pruysers (2017) makyavelist kişilik eğiliminin politik davranışların öncülü olduğu vurgulanmaktadır. Çünkü politik davranışlar bireyler tarafından çeşitli etkileme taktikleri vasıtasıyla sergilenen ve kişisel çıkarlara hizmet eden bir özellik taşımaktadır (Liu, 2010: 1). Politik davranışlar geniş bir çerçevede; "bireylerin kısa veya uzun dönemli çıkarlarını maksimize etme amacı içerisinde diğerlerinin çıkarlarıyla tutarlı veya onların çıkarlarına zarar verecek şekilde kendi davranışlarını stratejik olarak tasarladığı sosyal etkileme süreci biçiminde tanımlanmaktadır (Börü ve İslamoğlu, 2007: 103). Politik davranışlar, statü elde etme, manevra yapabilme yeteneğine sahip olma, güç kazanma, çıkar sağlama ve mevcut çıkarlarını koruma gibi amaçlar doğrultusunda sergilenmekte; sergilenme özelliğine göre örgütsel çevrede olumlu veya olumsuz olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla makyavelist bireylerin çıkar elde etme isteklerinin, manipülasyon yapabilme becerilerinin ve güç kazanma arzularının politik davranışların amaçlarıyla örtüştüğünü ifade etmek mümkündür (Kanten, 2015: 860-861).

Özsaygı, bireyin kendisini yeterli, değerli ve önemli olarak algılama derecesini ifade etmektedir (Gürbüz vd., 2010: 70). Temel ihtiyaçların ötesinde sosyo-psikolojik gereksinimlerden birisini temsil eden öz saygı düzeyinin bireylerin motivasyon ve gelişim süreçlerinde kritik bir role sahip olduğu böylece tutum ve davranışları şekillendiren karakteristiklerden birisi olduğu vurgulanmaktadır (Pahlavani vd., 2015: 4882). Bireylerin olumlu duygu düzeylerini ve yaşam tatminlerini arttıran öz saygı algısının stres, endişe ve depresyon gibi olumsuz sağlık belirtilerini azaltarak, olumlu örgütsel davranışların sergilenmesine katkı sağlaması beklenmektedir. Bununla birlikte, öz saygı düzeyinin düşük veya yüksek olma derecesine göre örgütsel çevrede bireylerin farklı amaçlar çerçevesinde politik davranışlar sergileyebileceği de ileri sürülmektedir. Örneğin öz saygı düzeyi düşük olan bireyler kişisel çıkar veya kazanç sağlamak amacıyla politik davranırken, öz saygı düzeyi yüksek olanlar ise bireysel çıkarlardan ziyade örgütsel amaçlara katkı sağlayıcı yönde politik davranabilirler (Reynolds, 2017: 733). Ancak demografik unsurlar, değerler ve kişilik özellikleri gibi diğer bireysel farklılıkların da öz saygı düzeyi ile etkileşim içerisinde olacağını ifade etmek mümkündür. Literatürde Kasser (2002); Park ve Jonh (2011); Segev vd. (2015); Parthi ve Kaur (2016) öz saygı düzeyi ile materyalist değerlerin etkileşim içerisinde olduğunu vurguladıkları görülmektedir. Bununla birlikte Meek (2007) ise öz saygının materyalist eğilimler ile olumsuz tutumlar arasında düzenleyici bir etkiye sahip olduğunu belirtmiştir. Diğer taraftan öz saygı düzeyi ile makyavelist kişilik eğilimi arasında da anlamlı bir etkileşim olduğuValentine ve Fleischman (2003); Witt vd. (2011); Stenason (2014) çalışmalarında ileri sürülmüştür. Bu bağlamda araştırmada, materyalist değerler ile makyavelist kişilik eğiliminin

işgörenlerin politik davranış sergilemelerini etkileyeceği; bu etki üzerinde de öz saygı algısının düzenleyici bir rolünün olacağı varsayılmaktadır. Bu doğrultuda aşağıdaki araştırma modeli ve hipotezleri geliştirilmiştir:

Şekil 1. Araştırma Modeli

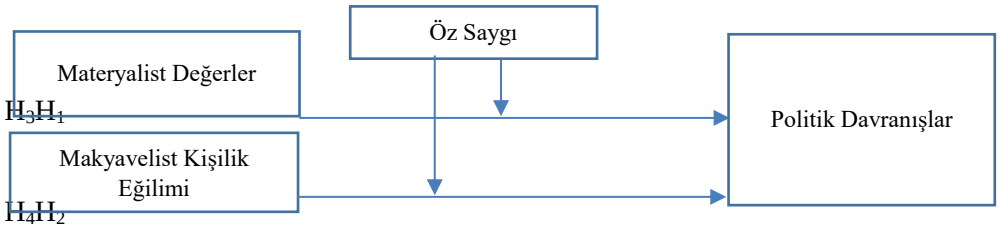

H_1: Materyalist değerler politik davranışları anlamlı düzeyde etkilemektedir.
H_2: Makyavelist kişilik eğilimi politik davranışları anlamlı düzeyde etkilemektedir.
H_3: Materyalist değerlerin politik davranışlar üzerindeki etkisinde öz saygının düzenleyici rolü vardır.
H_4: Makyavelist kişilik eğiliminin politik davranışlar üzerindeki etkisinde öz saygının düzenleyici rolü vardır.

3. Araştırma Metodolojisi

3.1. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Araştırmanın amacı, işgörenlerin materyalist değerlerinin ve makyavelist kişilik eğiliminin politik davranışlar üzerindeki etkisinde öz saygının rolünün incelenmesidir. Bu doğrultuda, materyalizmin ve makyavelizmin politik davranışlar üzerindeki etkisinde öz saygının düzenleyici rolünün belirlenebilmesi araştırmanın sorunsalını oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama yöntemi olarak anket tekniği kullanılmıştır. Anket formunda, işgörenlerin materyalist değerlerini ve makyavelist eğilimlerini, politik davranış sergilemeye yönelik tutumlarını ve öz saygı algılarını ölçmek amacıyla dört ayrı ölçek kullanılmıştır. Ölçeklerde yer alan ifadelerin yanıtları için beş aralıklı Likert tipi metrik ifadeye yer verilmiştir. Araştırma modelinde materyalist değerler ve makyavelistkişilik eğilimi bağımsız değişken, öz saygı düzenleyici değişken, politik davranışlar ise bağımlı değişkenlerdir. İlgili örneklemden elde edilen verilere öncelikle keşfedici faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılmış, sonrasında ise araştırma hipotezlerinin test edilmesi amacıyla hiyerarşik regresyon analizi uygulanmıştır.

3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Örneklem

Araştırma konu açısından; materyalist değerler ve makyavelizm eğilimi, öz saygı ve politik davranışlar arasındaki ilişkilerin açıklanmasıyla sınırlandırılmıştır. Araştırmada, materyalist değerler başarı, merkeziyet, mutluluk ve ayırt edicilik olmak üzere dört boyutta; makyavelist kişilik eğilimi tek boyut; politik davranışlar ise tavizci davranmak, ikiyüzlü davranmak, göze girmeye çalışmak, koalisyon kurmak ve üst yönetime yaranmaya çalışmak olmak üzere beş boyutta, öz saygı düzeyi ise tek boyutta ele alınmıştır. Araştırmanın uygulama açısından kapsamını ise Bodrum ve Antalya'da faaliyet gösteren Kültür ve Turizm Bakanlığı belgeli otel işletmeleri arasından kolayda örnekleme yöntemi ile belirlenen on adet beş yıldızlı otel işletmesinin 210 çalışanı oluşturmaktadır.Bu otellerin yönetimlerinden alınan izin doğrultusunda teslim edilen 300 adet anket formundan geriye dönen 220 adet (%73) anket formunun, 210 (%70) adedi değerlendirme kapsamına alınmıştır.

3.3. Araştırmanın Ölçekleri

Anket formlarının oluşturulmasında uluslararası literatürdeki çalışmalardan yararlanılmıştır. Materyalist değerler ölçeği Trinh ve Phau (2012); makyavelist kişilik eğilimi ölçeği Jones ve Paulhus (2014); politik davranışlar ölçeği İslamoğlu ve Börü'nün (2007); öz saygı ölçeği ise Rosenberg (1965) çalışmalarından elde edilmiştir. Ölçekler Türkçe'ye çevrildikten sonra, pilot araştırma (n=30) vasıtasıyla gözden geçirilmiş ve gerekli düzeltmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmada kullanılan tüm ölçeklerinin yapısal geçerlilikleri ve güvenilirlik düzeyleri test edilmiştir. Materyalizm ve makyavelizm eğilimleri, öz saygı ve politik davranışlar değişkenlerine ait verilere uygulanan keşfedici faktör ve güvenilirlik analizlerine ilişkin bulgular Tablo 1'de özet olarak verilmektedir.

Tablo 1: Keşfedici Faktör ve Güvenilirlik Analizleri Özet Tablosu

Politik Davranışlar (kalan 19 madde) KMO: ,829 Varyans: %67	Cron. Alpha	**Materyalist Değerler** (kalan 15 madde) KMO: ,858 Varyans: %66	Cron. Alpha	**Makyavelist Kişilik Eğilimi** (kalan 6 madde) KMO: ,841 Varyans: %58	Cron. Alpha	**Öz Saygı**(kalan 5 madde) KMO: ,766 Varyans: %54	Cron .Alpha
1.Faktör: Tavizci Davranmak	,891	**1.Faktör: Ayırt Edicilik**	,844	**1.Faktör: Makyavelizm Eğilimi**	,882	**1.Faktör: Öz Saygı**	,818
2.Faktör: İkiyüzlü Davranmak	,891	**2.Faktör: Mutluluk**	,814				
3.Faktör: Üst Yönetime Yaranmaya Çalışmak	,829	**3.Faktör: Başarı**	,792				
4.Faktör: Göze Girmeye Çalışmak	,771	**4.Faktör: Merkeziyet**	,721				
5.Faktör: Koalisyon Kurmak	,764						

Keşfedici faktör analizlerinin sonucunda Lisrel 8.8 programı kullanılarak, doğrulayıcı faktör analizi yapılmış ve her bir ölçeğin uyum iyiliği değerleri hesaplanmıştır. Tablo 2'de araştırmanın ölçeklerine ilişkin doğrulayıcı faktör analizi sonuçları verilmektedir.

Tablo 2: Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonucunda Ölçeklerin Uyum İyiliği Değerleri

Değişkenler	**χ^2**	**d.f.**	**χ^2/df**	**GFI**	**AGFI**	**CFI**	**IFI**	**NNFI**	**RMSEA**
	≤ 5		**≥ .85**	**≥ .80**	**≥ .90**	**≥ .90**	**≥ .90**		**≤0.08**

Materyalist Değerler	168.60	832.03	0.90	0.86	0.96	0.96	0.95	0.070
Makyavelist Kişilik Eğilimi	12.71	62.11	0.98	0.93	0.99	0.99	0.98	0.073
Öz Saygı	5.38	3.79	0.99	0.95	0.99	1.00	0.98	0.065
Politik Davranışlar	305.69	1402.18	0.87	0.82	0.95	0.95	0.94	0.075

4. Araştırma Bulguları

4.1. Demografik Bulgular

Araştırmaya katılan 210 çalışanın %75'i erkek, %25'i ise kadındır. Çalışanların %54'ü 20-29 yaş, %23'ü 30-39 yaş, %13'ü 20'den az, %10'u ise 40 yaş ve üzerindedir. Çalışanların %39'u' lise, %27'si lisans ve lisansüstü, %17'si ön lisans, %17'si ise ilköğretim mezuniyet düzeyine sahiptir. Çalışanların, %50'sinin yiyecek ve içecek departmanında, %20'sinin önbüro departmanında, %14'ününkat hizmetleri departmanında %16'sının ise teknik, satın alma, muhasebe ve insan kaynakları gibi bölümlerde görev yaptıkları görülmektedir. Çalışma sürelerine bakıldığında katılımcıların %54'ünün 1-6 yıl arası, %30'unun 1 yıldan daha az bir süredir, %16'sının ise 7 yıl ve daha uzun bir süredir aynı işletmede çalıştıkları sonucuna ulaşılmıştır.

4.2. Korelasyon Analizine İlişkin Bulgular

Araştırmada elde edilen verilere korelasyon analizi yapılmış ve işgörenlerin sahip oldukları materyalizm ve makyavelizm özellikleri ile öz saygı ve politik davranış sergileme düzeylerine ilişkin ortalama, standart sapma ve korelasyon değerleri hesaplanmıştır. Tablo 3'de hesaplanan tüm değerler verilmektedir.

Tablo 3: Değişkenlere İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Korelasyon Değerleri

	Ort	S.S	1	2	3	4
Materyalist Değerler	3.06	.71	1			
Makyavelist Kişilik Eğilimi	2.92	.96	.553**	1		
Öz Saygı	3.08	.95	.088	-.007	1	
Politik Davranışlar	2.62	.66	.420**	.534**	.247**	1

4.3. Hiyerarşik Regresyon Analizine İlişkin Bulgular

Araştırma hipotezlerinde ileri sürülen değişkenler arası ilişkilerin ve düzenleyici etkinin belirlenmesi amacıyla üç aşamalı hiyerarşik regresyon analizi uygulanmıştır. Bu doğrultuda, materyalist değerlerin politik davranışlar üzerindeki etkisinde öz saygının düzenleyici rolünü belirlemeye yönelik gerçekleştirilen hiyerarşik regresyon analizine ilişkin bulgular Tablo 4'de sunulmaktadır.

Tablo 4: Materyalist Değerler İle Politik Davranış İlişkisinde Öz Saygının Düzenleyici Rolüne Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Bulguları

Değişkenler	**B**	**Beta**	**R^2**	**ΔR^2**	**Anlamlılık**
1.Materyalist Değerler	**.391**	.420	.176		**.000**
2.Materyalist Değerler Öz Saygı	**.374** **.148**	.401 .212	.221	**.045**	**.000** **.001**
3.Etkileşim (Materyalist Değerler x Öz Saygı)	**.097**	.150	.242	**.021**	**.018**
Bağımlı Değişken: Politik Davranışlar 1- R= .420 F = 44.449*** 2- R= .470F = 29.297*** 3- R= .492 F = 21.887***					

****p*<0.001

Hiyerarşik regresyon analizi sonucunda elde edilen bulgular, materyalist değerlerin işgörenlerin politik davranış sergileme düzeylerini(β =.391 p<0.001)pozitif yönde ve anlamlı olarak etkilediğini; H_1 hipotezinin desteklendiğini göstermektedir. Bununla birlikte ikinci aşamada analize dâhil edilen öz saygının (β =.148 p<0.01) politik davranışlarıpozitif yönde ve anlamlı olarak etkilediği;materyalist değerlerin ise (β =.374 p<0.001) politik davranışları pozitif yönde ve anlamlı olarak etkilemeye devam ettiği görülmektedir. Üçüncü aşamada materyalist değerler x öz saygı etkileşiminin ise politik davranışları (β =.097 p<0.05) pozitif yönde anlamlı olarak etkilediği görülmüştür. Ayrıca, analiz sonucunda değişim istatistikleri incelendiğinde, ikinci aşamada öz saygı değişkenin analizlere dâhil edilmesiyle R^2 değerinde (.045) değişim olduğu ve R^2 değerinin arttığı görülmüştür. Üçüncü aşamada etkileşim değişkenin analizlere dâhil edilmesiyle de R^2 değerinde (.021) değişim olduğu ve değerin arttığı görülmüştür. Elde edilen bulgular, materyalist değerlerin politik davranışlar üzerindeki etkisinde öz saygı düzeyinin düzenleyici bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Araştırmanın H_3 hipotezi desteklenmiştir. Bu çerçevede, düzenleyici değişken olarak ele alınan öz saygı düzeyinin düşük ve yüksek olduğu durumlarda materyalist değerler ile politik davranışlar arasındaki ilişkilerin anlamlılığı regresyon eğrilerinin çizilmesiyle sınanmıştır.

Şekil 2: Materyalist Değerlerin Politik Davranışlara Etkisinde Öz Saygının Düzenleyici Rolü

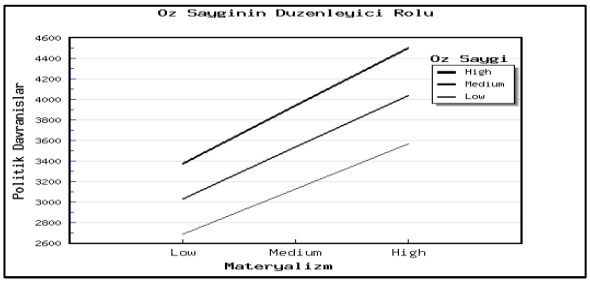

Tablo 5: Makyavelist Kişilik Eğilimi İle Politik Davranışlar İlişkisinde Öz Saygının Düzenleyici Rolüne Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Bulguları

Değişkenler	**B**	**Beta**	**R^2**	**ΔR^2**	**Anlamlılık**
1.Makyavelist Kişilik Eğilimi	**.350**	.534	.285		**.000**
2.Makyavelist Kişilik Eğilimi Öz Saygı	**.351** **.175**	.535 .251	.348	**.063**	**.000** **.000**

3.Etkileşim (Makyavelist Kişilik Eğilimi x Öz Saygı	**.041**	.068	.352	**.004**	**.226**
Bağımlı Değişken: Politik Davranışlar 1- R= .534 F = 82.756*** 2- R= .590 F = 55.130*** 3- R= .593 F = 37.328***					

***p<0.001

Tablo 5'deki bulgular, makyavelist kişilik eğiliminin politik davranışları (β =.350 p<0.001) pozitifyönde ve anlamlı olarak etkilediğini ve H_2 hipotezinin desteklendiğini göstermektedir. Bununla birlikte ikinci aşamada analize dâhil edilen öz saygının (β =.175 p<0.001) ve makyavelist eğilimin (β =.351 p<0.001) politik davranışları anlamlı olarak etkilediği görülmektedir. Üçüncü aşamada makyavelist eğilim x öz saygı etkileşiminin ise politik davranışları (β =.041 p>0.01) anlamlı olarak etkilemediği görülmüştür. Analiz sonucunda değişim istatistikleri incelendiğinde, ikinci aşamada öz saygı değişkenin analizlere dâhil edilmesiyle R^2 değerinde (.063) değişim olduğu ve R^2 değerinin arttığı görülmüştür. Üçüncü aşamada etkileşim değişkenin analizlere dâhil edilmesiyle de R^2 değerinde (.004) değişim olduğu ve değerin arttığı ancak etkinin anlamlı olmadığı görülmüştür. Dolayısıyla, makyavelist kişilik eğiliminin politik davranışlar üzerindeki etkisinde öz saygı düzeyinin düzenleyici bir etkisinin söz konusu olmadığını ifade etmek mümkündür. Araştırmanın H_4hipotezi desteklenmemiştir.

5. Sonuç

Materyalist değerlerin ve makyavelist kişilik eğiliminin toplumsal yaşamda meydana gelen çözülmeler ve bozulmalar sebebiyle sıklıkla karşılaşılan bireysel özellikler haline geldiği görülmektedir. Günümüz toplumunda bir gruba aidiyet duyma, sosyal ilişkiler geliştirme, sevme ve sevilme gibi ihtiyaçların yerine belirli bir statü elde etme, güç kazanma ve maddi unsurlara sahip olma gibi gereksinimler fazlasıyla ön plana çıkmaktadır. Başka bir ifadeyle her fırsatı değerlendirerek menfaat sağlama, kendini fazlasıyla önemseme, mal ve mülk edinmeyi yaşam gayesi haline getirme, bireysel amaçlara ulaşabilmek için çevreyi aldatma ve manipülasyon yapma gibi eylemler 21.yüzyıl dünyasında kaçınılmazdır. Dolayısıyla iş ve sosyal yaşamlarında bu eylemleri gerçekleştiren materyalist değerlere ve makyavelist kişilik eğilimine sahip bireylerle her geçen gün artarak karşılaşılmaktadır. Çünkü, materyalizm ve makyavelizm içinde bulunduğumuz toplumsal çevrede normal bir özellik olarak değerlendirilmekte ve bu özelliklere sahip bireylerin örgütsel yaşamda etkili düzeyde yönetilmesi tartışılmaktadır. Bu bağlamda, araştırmada materyalist değerlerin ve makyavelist kişilik eğiliminin politik davranışlar üzerindeki etkisi ve bu etki üzerinde de öz saygının düzenleyici rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda, materyalist değerlerin ve makyavelist eğilimlerin bireylerin örgütsel çevrede politik davranış sergileme düzeylerini pozitif yönde etkilediği görülmektedir. Elde edilen sonuç, araştırma kapsamındaki otel işletmelerinde sahip olduğu maddi unsurları yaşamının merkezi haline getiren, başarı veya başarısızlığının kaynağı olarak değerlendiren ve başkalarını bireysel çıkarları için kullanma eğiliminde olan bireylerin güç ve statü elde etmek amacıyla politik davranış sergileme düzeylerinin arttığını göstermektedir.

Araştırma bulgularına göre, materyalist değerlerin politik davranışlar üzerindeki etkisinde öz saygının düzenleyici bir etkisi söz konusudur. Diğer bir ifadeyle, materyalist değerlere sahip bireylerin politik davranış sergileme eğilimleri öz saygı düzeyi doğrultusunda artmaktadır. Bu çerçevede, öz saygı düzeyinin materyalist değerlere sahip bireylerin politik davranış sergileme eğilimlerini arttırıcı yönde bir düzenleyici etkiye sahip olduğunu ifade etmek mümkündür. Böylece, maddi unsurlara değer ve önem veren bireylerin aynı zamanda kendilerine güvenmeleri, önemli, yeterli ve değerli olduğunu hissetmeleri durumunda daha

fazla politik davranış sergileme eğilimi göstermeleri beklenmektedir. Çünkü öz saygı düzeyi, güç ve statü elde etme arzusuna sahip bireylerin ikiyüzlü davranma, önemli konumdaki kişilerle ilişki kurma, üst yönetime yaranmaya çalışma ve çevresindekilere övgüler yağdırma gibi politik davranışlar sergilemelerini attırabilir. Ayrıca araştırma sonuçlarına göre; makyavelist kişilik eğilimine sahip bireylerin politik davranışlar sergilemeleri üzerinde öz saygının düzenleyici bir etkisinin olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, makyavelist kişilik eğilimine sahip bireylerin zaten politik davranışlar sergileyeceğini, öz saygı düzeylerinin yüksek veya düşük olmasının bu davranışın sergilenmesini arttırıcı veya azaltıcı bir etki oluşturmadığını göstermektedir. Sonuç olarak, materyalist değerlerin ve makyavelist kişilik eğiliminin politik davranışları etkilediği; öz saygının ise materyalist değerler ile politik davranışlar ilişkisinde düzenleyici bir etkiye sahip olduğu ifade edilebilir. Bu çalışma sonucunda işletmelere materyalist ve makyavelist özelliklere sahip çalışanlarının politik davranış sergilemelerini olumlu örgütsel koşullarla azaltmaları önerilebilir. Bununla birlikte araştırmacılara da, ilerideki çalışmalarda materyalist değerler ile makyavelist kişilik eğiliminin politik davranışlar üzerindeki etkisinde etik ve otantik liderlik, yönetim tarzları, algılanan örgütsel destek, örgütsel güven algısı ve insan kaynakları politikaları gibi değişkenlerin aracı ve düzenleyici rollerinin araştırılması önerilebilir.

Kaynakça

Ajzen, I. (2005). Attitudes, Personality, and Behavior. USA: Open University Press.

Blais, J. ve Pruysers, S. (2017). "The Power of The Dark Side: Personality, The Dark Triad, and Political Ambition". Personality and IndividualDifferences. (113): 167-172.

Börü, D. ve İslamoğlu, G. (2007). "Individual and Organizational Factors that Affect Political Behavior". H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. (25-2): 101-127.

Buenger, C.M., Forte, M., Boozer, R.W. ve Maddox, E.N. (2007). "A Study of The Applicability of the Perceptions of Organizational Politics Scale (Pops) for Use in the University Classroom". Developments in Business Simulation and Experiential Learning. (34): 294-301.

Caprara, G.V. ve Cervone, D. (2000). Personality: Determinants, Dynamics, and Potentials. UK: Cambridge University Press.

Górnik-Durose, M.E. ve Pilch, I. (2016). "The Dual Nature of Materialism. How Personality Shapes Materialistic Value Orientation". Journal of Economic Psychology. (57): 102-116.

Gürbüz, S., Erkuş, A. ve Sığrı, Ü. (2010). "İş Tatmini ve İş Performansının Yeni Öncülü: Temel Benlik Değerlendirmesi". Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi. (2-1): 69-76.

Hui, C. ve Tsang, O. (2017). "The Role of Materialism in Self-Disclosure within Close Relationships". Personality and Individual Differences.(111): 174-177.

Ishak, S. (2016). "The Machiavellianism, Need for Power and Political Behavior in School Management: A Malaysian Case". Proceeding of The International Conference on Government & Public Affairs. October 2016: 1-13.

İslamoğlu, G. ve Börü, D. (2007). "Politik Davranış Boyutları: Bir ölçek geliştirme çalışması". Akdeniz İ. İ. B. F. Dergisi, (14): 135-153.

Jones, D.N. ve Paulhus, D.L. (2014). "Introducing the Short Dark Triad (SD3): A Brief Measure of Dark Personality Traits". Assessment, (21- 1): 28-41.

Kanten, P., Yeşiltaş, M. ve Arslan, R. (2015). "Kişiliğin Karanlık Yönünün Üretkenlik Karşıtı İş Davranışlarına Etkisinde Psikolojik Sözleşmenin Düzenleyici Rolü". Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, (29-2): 365-391.

Kanten, P. (2016). Politik Davranışlar. P.Kanten ve S.Kanten (Ed.). Örgütlerde Davranışın Aydınlık ve Karanlık Yüzü içinde. Ankara: Nobel Yayınevi, 837-876.

Kasser, T. (2002). The high price of materialism. Cambridge, MA: MIT Press

Kasser, T. (2016). "Materialistic Values and Goals". Annu. Rev. Psychol. (67):489–514.

Kilbourne, W.E. ve LaForge, M.C. (2010). “Materialism and its relationship to individual values”. Psychology & Marketing, (27-8): 780-798.

Kim, H., Callan, M.J., Gheorghiu, A.I. ve Matthews W.J. (2017). “Social Comparison, Personal Relative Deprivation, and Materialism”. British Journal of Social Psychology. (56): 373–392.

King, R.B. ve Datu, J.A.D. (2017). “M aterialism Does Not Pay: Materialistic Students Have Lower Motivation, Engagement, and Achievement”. Contemporary Educational Psychology. (49): 289-301.

Leary, M.R. ve Hoyle, R.H. (2009). “Situations, Dispositions and the Study of Social Behavior”. M.R. Leary ve R.H. Hoyle (Ed.). Handbook of Individual Differences in Social Behavior inside. USA: Guilford.

Likitapiwat, T., Sereetrakul, W. ve Wichadee, S. (2015). “Examining Materialistic Values of University Students in Thailand Examen de Los Valores Materialistas de Estudiantes Universitarios en Tailandia”. International Journal of Psychological Research. (8-1): 109-118.

Liu, X. (2010). “The Effects of Machiavellianism on Employee’s Political Behavior and Career Development: The Moderaing Role of Emotional Labor”. University of International Business & Economics’ University Research Project.

Meek, W.D. (2007). “Pathways to Materialism: Examining Self-Esteem as A Moderator”. Doctor of Philosophy. Faculty of the University of Missouri-Kansas City.

O’Connor W.E. ve Morrıson, T.G. (2001). “A Comparison of Situational and Dispositional Predictors of Perceptions of Organizational Politics”. The Journal of Psychology. (135-3): 301-312.

Pahlavani, M., Nezhad, F. N. ve Nezhad, N. N. (2015). “Relationship Between Self-Esteem with Procrastination and Self-Efficacy among Employers of Professional and Technical Organization of Zahedan”. Indian Journal of Fundamental and Applied Life Sciences, (5): 4882-4891.

Park, J.K. ve John, D.R. (2011). “More Than Meets The Eye: The Influence of Implicit and Explicit Self-Esteem on Materialism”. Journal of Consumer Psychology. (21): 73–87.

Parthi, K. ve Kaur, R. (2016). “Correlates of Materialism among Teachers in Chandigarh”. Indian Journal of Health and Wellbeing. (7-8): 851-854.

Pilch, I. ve Turska, E. (2014). “Relationships between Machiavellianism, Organizational Culture and Workplace Bullying: Emotional Abuse from the Target's and the Perpetrator's Perspective”. Journal of Business Ethics. April 2014: 1-34.

Puente-Díaz, R. ve Cavazos-Arroyo, J. (2017). “Material Values: A Study of Some Antecedents and Consequences”. ContaduríayAdministración. (171): 1-14.

Reynolds, K.J. (2017). “Self-Categorization Theory”. F.M. Moghaddam (Ed.). The SAGE Encyclopedia of Political Behavior. USA: Sage Publications.

Rosenberg, M. 1965. “Society and the adolescent self-image”. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Segev, S., Shoham, A. ve Gavish, Y. (2015). “A Closer Look into The Materialism Construct: The Antecedents and Consequences of Materialism and Its Three Facets", Journal of Consumer Marketing. (32-2): 85-98.

Silvester, J., Wyatt, M. ve Randall, R. (2014). “Politician Personality, Machiavellianism, and Political Skill as Predictors of Performance Ratings in Political Roles”. Journal of Occupational and Organizational Psychology. (87): 258–279.

Stenason, L. (2014). “Implicit and Explicit Self-Esteem in Relation to the Dark Triad”. Western Undergraduate Psychology Journal. (2-1): 1-16.

Thomas, T. P. (2013). “The Effect of Personal Values, Organizational Values, and Person-Organization Fit on Ethical Behaviors and Organizational Commitment Outcomes among Substance Abuse Counselors: A Preliminary Investigation”. Doctor of Philosophy. Graduate College of The University of Iowa.

Trinh, V.D. ve Phau, I. (2012). "A New Set of Measurements for The Materialism Scale". ANZMAC Annual Conference Proceedings. University of South Australia. 2012. Australia: 1-7

Valentine, S. ve Fleischman, G. (2003). "The Impact of Self-Esteem, Machiavellianism, and Social Capital on Attorneys' Traditional Gender Outlook". Journal of Business Ethics. (43): 323–335.

Yalçın, A. (2012). Güç ve Politika. İ.Erdem (çev.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık: 418-452.

Wai, M. ve Tiliopoulos, N. (2012). "The affective and cognitive empathic nature of the dark triad of personality". Personality and Individual Differences. 52: 794-799.

Wang, G., Liu, L., Tan, X. ve Zheng, W. (2017). "The Moderating Effect of Dispositional Mindfulness on the Relationship between Materialism and Mental Health". Personality and Individual Differences. (107): 131–136.

Witt, E. A., Donnellan, M. B., ve Trzesniewski,K. H. (2011). "Self-esteem, narcissism, andmachiavellianism: Implications forunderstanding antisocial behavior inadolescents and young adults. American Psychological Association, Washington, DC: 47-67.

ÖZ YETERLİLİK İŞ TATMİNİ İLİŞKİSİNDE MAKYAVELİZMİN ARACILIK ROLÜ

Dr. M. Gökhan Bitmiş
Gazi Üniversitesi
mgbitmis@gazi.edu.tr

Prof.Dr. Azize Ergeneli
Hacettepe Üniversitesi
ergeneli@hacettepe.edu.tr

Dr. Fuat Oktay
T.C. Başbakanlık Müsteşarlığı
fuatomz@gmail.com

Özet

Bu çalışma öz yeterliliğin işgörenlerin iş tatminine olan etkisini ve bu etkide makyavelizmin aracılık rolünü incelemektedir. Çalışmanın verileri anket yöntemi kullanılarak ülkemizde doğal, teknolojik ve insan kökenli afet ve acil durum anlarında arama ve kurtarma birimlerinde çalışan 159 işgörenden toplanmıştır. Çalışmada araştırma hipotezlerinin testi için regresyon analizi, aracılık testi için ise Baron ve Kenny(1986) yaklaşımı kullanılmıştır. Araştırma bulgularında; öz yeterliliğin işgörenlerin tatmin düzeylerini olumlu yönde etkilediği veöz yeterliliğin iş tatmini üzerindeki bu olumlu etkisinde makyavelizmin tam aracılık rolüne sahip olduğu görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Öz yeterlilik, makyavelizm, iş tatmini, aracılık etkisi

1. Giriş ve Kavramsal Çerçeve

Gerek 1999 yılındaki Düzce ve 2011 yılındaki Van depremleri gibi ülkemizde yaşanan gerekseKatrina, Harvey ve Irma kasırgaları gibi diğer ülkelerin karşılaşmış oldukları doğal,